

วัดญาณเวศกวัน

ความเป็นมาเท่าที่ระลึกได้

- คุณหญิงกระจ่างศรี รักตะกนิษฐ

ณ โอกาสที่วัดญาณเวศกวันได้รับพระราชทานผ้าพระกฐิน ซึ่งจะได้ทอด ในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ โดย พลโท นายแพทย์ อภิรักษ์ถนุญ แก้วกาญจน์ เป็นผู้รับพระราชทานมานั้น พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์ ได้ปรารภถึงการที่จะรวบรวมประวัติของ วัดญาณเวศกวัน เพื่อพิมพ์ไว้เป็นอนุสรณ์ และเป็นบรรณาการแก่ บรรดาผู้ร่วมงานกฐินในครั้งนี้ด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่ง (เป็นห่วงแต่สุขภาพและตาของท่านซึ่งรับการผ่าตัดมาใหม่ๆ เท่านั้น) เพราะวัดญาณเวศกวันเป็นวัดเล็ก ค่อนข้างใหม่ต่อชุมชน ยังไม่มีใครมีใครรู้จักความเป็นมาของวัดนี้มากนัก

ในการนี้นอกจากพระเดชพระคุณท่านจะเขียนเองแล้ว ท่านยังมีเมตตาเปิดโอกาสให้บรรดาโยมที่เก่ามากกับวัดได้เขียน ส่วนหนึ่งด้วย เป็นการฟื้นอดีตซึ่งโยมคงจะไม่มีข้อความที่จะไป เสริมของท่านได้ แต่คงจะเป็นเมตตาธรรมของท่านที่จะเปิดโอกาส โปรดให้ญาติโยมได้ย้อนระลึกถึงกุศลกรรมในอดีตของตนเองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อยังให้เกิดปีติสุขแก่ตนเอง

ดิฉันเป็นโยมผู้หนึ่งซึ่งได้รับความเมตตาในครั้งนี้ด้วย แต่

น่าเสียดายที่ไม่สามารถจะระลึกอะไรได้มากนัก แม้จะอาศัยทั้งภาพและความจำที่เหลืออยู่บ้างก็ตาม เพราะปัจจัยหลายอย่างเป็นอุปสรรค นอกจากความเสื่อมทั่วไปอันเป็นธรรมชาติของวัยแล้ว ขณะนี้สุขภาพยังไม่คืนสู่ปกติหลังจากป่วยมาเป็นเวลานาน ทั้งยังมีปัญหาอื่นสมทบอีกด้วย เช่น การย้ายที่อยู่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ มีผลกระทบมาก ข้าวของกระจัดกระจาย หายสูญไปก็มาก ตู้นั่งสือบางตู้ ปรากฏว่าถูกลวกกินทั้งตู้ ด้วยเหตุนั้น ดิฉันจึงได้จัดเอกสารส่วนของวัดที่จัดว่าสำคัญ เก็บบรรจุลงกล่องพลาสติกขนาดใหญ่ นำไปเก็บไว้ที่ท่านพระครูปลัด ด้วยเกรงจะหนีปลวกไม่พ้น แต่ไม่ได้บันทึกว่าเอกสารอะไรบ้าง

ถึงอย่างไรก็เป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่า ส่วนที่ดิฉันเขียนคงจะไม่มีสาระอะไรมากนัก เพราะบันทึกของพระเดชพระคุณท่านก็ย่อมจะสมบูรณ์ที่สุดอยู่แล้ว จึงได้แต่ขอประทานอภัย ขอเขียนแต่เพียงเท่าที่ระลึกได้จากสมองฝ่อๆ ของวัย ๙๐ เท่านั้น

วัดญาณเวศกวันเป็นวัดราษฎร์ขนาดเล็ก ฟังจะได้รับอนุญาตให้ก่อตั้งเป็นทางการเมื่อ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๗ มีเนื้อที่ในขณะนั้น ๑๑ ไร่เศษ ปัจจุบันมีประมาณ ๒๒ ไร่ ตั้งอยู่ ณ ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีพระเดชพระคุณพระพรหมคุณาภรณ์ เป็นเจ้าอาวาส มีพระสงฆ์จำนวนไม่แน่นอน ขณะนี้มี ๒๑ รูป เป็นพระนวกะเป็นส่วนใหญ่ เหตุเพราะยังอยู่ในพรรษา ถ้าเป็นเวลานอกพรรษาก็จะมีพระประจำเพียงจำนวนน้อยประมาณ ๑๑-๑๒ รูป เท่านั้น

วัดนี้เป็นวัดที่กำลังพัฒนา ซึ่งก็ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังของญาติโยมและแรงศรัทธา เช่น ในปีนี้กำลังเริ่มก่อสร้างหอธรรมเพื่อรวบรวมผลงานของท่านไว้ ณ ที่เดียวกัน และเพื่อสนับสนุนการค้นคว้าศึกษาธรรมของผู้สนใจ

วัดญาณเวศกวัน เมื่อเทียบกับวัดอื่นๆ ไป นับว่าเป็นวัดที่ค่อนข้างใหม่ มีอายุเพียง ๑๐ ปีเศษ มีประวัติความเป็นมาอันควรบันทึกไว้ดังนี้

เมื่อพูดถึงกำเนิดของวัดญาณเวศกวัน ก็วันที่จะพูดถึงวัดพระพิเรนทร์ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดให้เกิดวัดญาณเวศกวันเสียมิได้

วัดพระพิเรนทร์เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งอยู่ในใจกลางของเมืองหลวง ในย่านธุรกิจ ฉะนั้น จึงมีชุมชนในละแวกนั้นมาใช้บริการของวัดมากมาย จนเกินความเหมาะสมพอดีของวัดที่จะรับได้ แต่โดยความเป็นวัดซึ่งมีหน้าที่จะต้องให้การสงเคราะห์แก่ชุมชนด้วยความเมตตา จึงทำให้บรรยากาศของวัดเต็มไปด้วยปัญหานานาประการ เริ่มตั้งแต่อาณาบริเวณของวัดซึ่งมีเนื้อที่จำกัดขยายไม่ออก เนื่องจากมีอาคารร้านค้าตั้งประชิดอยู่ทุกด้าน เว้นไว้แต่ด้านซึ่งมีที่จำเพาะประตูวัดเท่านั้น ภายในวัดก็แออัดไปด้วยอาคารโรงเรียนเต็มเนื้อที่ อาทิ โบสถ์ วิหาร โรงธรรม โรงพิธี กุฏิพระ และอาคารจำเป็นสำหรับพระ

บรรยากาศภายในวัดเต็มไปด้วยมลภาวะที่เป็นปัญหาต่อสุขภาพของผู้พำนักอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาตั้งแต่บ่ายไปจนถึงกลางคืน อันเป็นช่วงเวลาที่เขาจัดงานพิธีต่างๆ กัน

ความแออัดก็ยิ่งทวีมากขึ้น ทั้งคนที่มาใช้บริการ ทั้งรถรา ทั้งเสียง จากพิธีกรรมต่างๆ ของแต่ละศาลา ซึ่งต่างคนต่างมุ่งในกิจของตน ทำให้บรรยากาศทั่วไปเต็มไปด้วยความวุ่นวายแข็งแะ

นอกจากนั้นแล้วสิ่งที่เป็นปัญหาซ้ำเติมในการทำลายสุขภาพของพระเดชพระคุณโดยตรง ก็คือบรรยากาศของกุฏิที่พักของท่านเอง แม้จะเป็นตึกสองชั้นขนาดไม่เล็ก แต่บรรยากาศรอบๆ ก็ไม่น่าอยู่เสียแล้ว กุฏินี้ตั้งอยู่ด้านหลังสุด ติดกำแพงวัด ชั้นล่างเป็นที่พักอาศัยของลูกศิษย์ ด้านบนเป็นที่พำนักของท่าน ด้านหน้าเป็นทางผ่านไปยังกุฏิอื่นๆ ด้านขวาเป็นห้องสุขาแถว ซึ่งมีด้านหลังติดกำแพงวัด

นอกกำแพงมีถนนซอยเล็กๆ เป็นทางไปมาหน้าตึกแถว ๒ ชั้นยาวตลอดแนวซอย ส่วนหนึ่งของตึกแถวนี้เป็นที่ตั้งของร้านทำทอง ซึ่งมีหน้าต่าตรงตรงกับหน้าต่าของท่านพอดี การทำทองของเขาในเวลากลางคืนทำกันจนดึก เวลาทำทองเขาจะนั่งทำตรงหน้าต่าซึ่งตรงกับหน้าต่าของท่าน เพื่อระบายกลิ่นควันให้ออกข้างนอกทางเดียว เวลาทำทองเขาจะให้เครื่องเป่าพัดไฟในการหลอมละลาย ใช้น้ำประสานทองเป็นเครื่องประสาน ฉะนั้นเวลาทำงานไอน้ำประสานทองก็จะพุ่งกระจายตรงมายังหน้าต่าของท่านที่อยู่ตรงกันข้าม พุ่งกระจายมาอย่างแรง ทำให้ท่านทำงานก็ไม่ได้ จำวัดก็ไม่ได้ ต้องลุกหนีออกจากห้อง มาเดินที่ระเบียงข้างหน้า เพียงแต่ให้กลิ่นไอบาบบางลงบ้างเท่านั้น

การเป็นอยู่อย่างนี้มาตลอดเวลานับสิบๆ ปีที่ท่านพำนักที่นี่

ไอน้ำประสานทองนี้เป็นอันตรายต่อปอดมาก ท่านมีอาการหายใจสั้นๆ อึดอัดอยู่เป็นประจำ และทวียิ่งขึ้นทุกวัน มีผู้เล่าว่าเคยมีผู้ศรัทธาบางท่านจะไปขอให้ร้านทำทองย้ายที่ แต่ท่านก็บอกว่า อย่าไปรบกวนอาชีพของเขาเลย ก็เลยจบอยู่เท่านั้น ส่วนอาการป่วยของท่าน เดิมก็คิดว่าเป็นโรคภูมิแพ้ก็ไม่หาย การหายใจไม่เต็มปอดเป็นปัญหามากขึ้นๆ

พวกเราญาติโยมพากันวิตก พยายามหาที่พำนักข้างนอก เพื่อขอให้ท่านย้ายออกไป แต่ก็หาที่เหมาะสมไม่ได้สักที พอมีจังหวะว่างก็ออกไปดูตามวัดร้างๆ ซึ่งมีมากด้วยกัน ไปกันทั้งทางบก ทางเรือ ก็ไม่ได้ที่พอใจ เจ้าอาวาสบางวัดใน กทม. ได้ทราบเรื่อง ก็ยินดีที่จะจัดหาที่ถวายนิมนต์ท่านไปอยู่ด้วย แต่ปรกติท่านไม่ชอบรบกวนใครๆ อยู่แล้ว ก็ได้แต่อนุโมทนาขอบคุณไป

ระหว่างนี้อาการของท่านก็มากขึ้นทุกที ความทราบถึงนายแพทย์โรจน์ สุวรรณสุทธิ แห่ง ร.พ.ศิริราช ผู้ที่ศรัทธาและเคารพท่านมาก โดยคุณหญิงอุบล หุระนนท์ เป็นผู้ไปปรารภให้ฟัง คุณหมอโรจน์ตกใจมาก เขียนจดหมายด่วนมาถวายนอบอภัยว่า การสูดไอน้ำประสานทองเข้าไปบ่อยๆ จะทำให้ปอดเกิดพังผืดยึด และมีอาการหายใจไม่เต็มปอด เป็นอันตรายมาก จึงขอให้ท่านรีบย้ายออกจากวัดทันที ให้อุณหภูมิเหมือนไฟไหม้บ้าน เพราะเมื่อเป็นแล้วยากแก่การรักษา ให้ท่านรีบย้ายออกโดยเร็วที่สุด

ญาติโยมได้ทราบความ ก็พากันวิตก จะต้องเร่งไปหาที่พักรักษาตัวคร่าวๆ ก่อน...แต่ต้องเป็นที่เหมาะสำหรับสงฆ์ คือไม่ขัดต่อ

พระวินัย ขณะยังหาไม่ได้ก็อาราธนาท่านให้เป็นคนไข้ไปพลาง
ก่อน พักในโรงพยาบาลชั่วคราว

ต่อมาไม่นานนัก คุณพนิตา อังจันทร์เพ็ญ ได้มากราบเรียน
พระเดชพระคุณท่านว่า คุณยงยุทธ ณะปุระ พร้อมด้วยคุณชุตติมา
ภรรยา มีศรัทธาจะถวายที่ดิน ๒๕ ไร่ ที่เป็นมรดกจากคุณพ่อคุณ
ยงยุทธ ที่ตำบลวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พวกเราดีใจกัน
มาก ไกลหน่อยก็ไม่ว่า พวกกันไปดู แต่ได้พบปัญหาหลายอย่าง ที่
สำคัญที่สุดคือ ดินเปรี้ยว น้ำเปรี้ยว ปลุกต้นไม้ไม่ขึ้น คณะศิษย์ได้
พยายามอย่างมากที่จะช่วยกันแก้ปัญหาข้อนี้ ได้เชิญอาจารย์ผู้
เชี่ยวชาญทางปฐพีวิทยา จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มา
ปรึกษาหาทางแก้ไข อาจารย์คณะนั้นก็เสนอวิธีแก้ไข แต่ก็ยาก
ต้องลงทุนลงแรงมาก เป็นภาระใหญ่ที่ไม่คุ้มค่า

ครั้นเมื่อพิจารณาทางด้านภาวะแวดล้อม ก็พบว่า ทาง
ด้านฟาร์มข้างเคียงเขาเลี้ยงไก่เป็นฟาร์มใหญ่ มีไก่จำนวนนับหมื่น
มีการฉีดยา ฟ่นยา ฟุ้งไปไกล และเมื่อถึงฤดูที่มีลมผ่านมาก็มีกลิ่น
เหม็นโชยมาด้วย แม้กระนั้น ท่านก็ยังไม่ปฏิเสธเสียทีเดียว ด้วย
เห็นว่าเจ้าของเขามีศรัทธามาก เขาอุทิศสำหรับปลูกเรือนชั่วคราวด้วย
ไม่ใ้ให้ท่านทดลองไปอยู่ ท่านก็เมตตาทดลองศรัทธาถึงสองครั้ง
กลับมาก็อาพาธทั้งสองครั้ง ท่านจึงจำต้องปฏิเสธไปอย่างเกรงใจ

ต่อมาไม่นานนัก คุณหมอกาญจนา เกษสอาด ศรัทธาเก่า
ของท่าน มากกราบเรียนว่า มีเพื่อนของเพื่อนเขาปลูกศาลาใหญ่ไว้
กลางสระน้ำในที่แปลงใหญ่ของเขาที่ตำบลลำลูกกา จังหวัด

ปทุมธานี ไม่มีใครใช้ประโยชน์เลย ทิ้งว่างไว้เฉยๆ หากท่านจะใช้เป็นที่พักชั่วคราวได้ เจ้าของเขาจะยินดีมาก ก็พากันไปดู เห็นว่าพอจะใช้ได้ เพราะในขณะนั้นมีพระสงฆ์ในคณะของท่านเพียง ๒ องค์ เท่านั้น คือ พระครูปลัดปิฎกวัฒน์ (ปัจจุบัน) ศิษย์ของท่าน และพระครูสังฆรักษ์ (ฉาย) ซึ่งรักเคารพท่านมาก ติดตามมาจากวัดพระพิเรนทร์ด้วยกัน

ที่ศาลากลางสระน้ำก็เหมือนกัน ท่านก็มีได้รับเสียดินที่ เพราะพระเดชพระคุณท่านเป็นผู้ที่ละเอียดรอบคอบมาก ไม่ตัดสินอะไรง่ายๆ จึงตกลงว่า ท่านและคณะจะทดลองพักดูก่อนระยะหนึ่ง ครั้นรู้สึกว่าจะอยู่ได้ท่านจึงรับอาราธนา ผู้เป็นเจ้าของศาลาดังกล่าว คือ คุณบุญเจ็ด หลิมสุนทร ผู้ซึ่งต่อมาได้มาเป็นศรัทธาใหญ่ของท่าน มีผลให้เกิดสำนักสงฆ์สายใจธรรม เป็นอนุสรณ์ถึงคุณสายใจ หลิมสุนทร ภรรยาของท่านผู้ถึงแก่กรรมไปด้วยโรคมะเร็ง และเป็นผู้ที่มีศรัทธาอย่างสูงในพระเดชพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ในระหว่างที่เรามีชีวิตอยู่ ได้เป็นผู้ที่ดูแลเอาใจใส่การเป็นอยู่ของท่านและคณะของพระเดชพระคุณอย่างดีที่สุด มีความตั้งใจฟังธรรมและปฏิบัติธรรมด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระเดชพระคุณอย่างสูง

ทั้งสามภรรยาเจ้าของศาลา ยี่งนานวันยิ่งเพิ่มความเลื่อมใสศรัทธามากขึ้นๆ เอาใจใส่ดูแลการเป็นอยู่ของท่านอย่างดีที่สุด แม้บ้านที่เธอพำนักจะอยู่ห่างไกลจากศาลากลางสระน้ำสักเพียงใด แต่ทั้งครอบครัวก็หาเวลามาดูแลการเป็นอยู่ของท่านไม่เว้นแต่

ละวัน พยายามปรับปรุงสถานที่พำนักให้สัปปายะมากขึ้นเรื่อยๆ
ก่อตรงโน้นสร้างตรงนี้ พยายามถวายเป็นศรัทธาถวาย ทั้งส่วย
งามให้มากยิ่งขึ้น ดูแลให้ความสะดวกสบายแก่ทุกคนแม้แต่ญาติ
โยมที่มากกราบนมัสการที่เยี่ยมท่าน

ท่านและคณะพักอยู่ที่นี้อย่างสะดวกสบายค่อนข้างนาน
ถึง ๓ พรรษา ในระหว่างนี้ญาติโยมก็ยังมิได้หยุดที่จะเสาะหาที่ดิน
สร้างวัดถาวรอยู่เรื่อยๆ

ครั้นต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๑ คุณหมอกาญจนนาได้ทราบ
ข่าวว่า บริษัทไทยประกันชีวิต มีที่ดินทิ้งว่างเปล่าอยู่แปลงหนึ่งบน
ถนนข้างพุทธมณฑล สาย ๗ มีเนื้อที่ราว ๑๑ ไร่เศษ เตรียมไว้จะ
สร้างตึกสัมมนา ๔ ชั้น เพื่อใช้เป็นที่สัมมนา แต่ติดขัดด้วยทาง
พุทธมณฑลไม่อนุญาตให้สร้างตึกสูงเกิน ๑๕ เมตร โครงการนั้นจึง
เป็นอันระงับไป ที่ดินแปลงนี้ทั้งๆ ที่ถมแต่งเตรียมการไว้แล้วก็เลย
ทิ้งไปเฉยๆ

เราไปดูกันแล้ว เห็นว่าเป็นที่สัปปายะมาก ลักษณะทั่วไป
ของที่ดินแถบนั้นเป็นสวน สงบ ร่มรื่น มีบ้านเรือนตั้งอยู่ห่างๆ กัน มี
ผู้อยู่อาศัยไม่มาก รถราก็ไม่ค่อยผ่านไปมามากนัก ทั้งปากซอยก็
ยังมีป้อมยามรักษาการของพุทธมณฑลดูแลการเข้าออกของผู้คน
และยวดยานอยู่เป็นประจำอีกด้วย ทั้งสัปปายะ ทั้งปลอดภัย จึง
เป็นที่ถูกใจของทุกคนอย่างมาก

พอดีกับทางคุณยงยุทธก็ขายที่ดินที่ว่างน้อยได้ ที่ดินส่วนที่
เคยถวายนั้นขายได้ ๕ ล้านบาทพอดีที่กำลังต้องการเป็นทุนในการซื้อ

ที่ดินแปลงนี้ เราตกลงกันในราคา ๕ ล้าน ๘ แสน เศษเท่าไรดิฉัน
จำไม่ได้ จำได้แต่ว่าอาจารย์ลดดา รัตกลีกร เช่นนี้ค่อยจ่ายจำนวนที่
ขาดให้ทันที อันที่จริงเจ้าของเขาเรียกแพงกว่านี้มาก แต่อาศัย
ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และคำวิงวอนจากศรัทธาหลาย
สาย เขาจึงตกลงขายให้ในราคาดังกล่าว

ญาติโยมทุกคนที่เกี่ยวข้องพากันดีใจ ชวนกันติดตามท่าน
ไปดูที่แปลงใหญ่ เห็นมีการขุดสระถมดินไว้ดีแล้ว มีต้นไม้ประเภท
ขึ้นเอง เช่น ต้นมะขามเทศ กระถิน ขึ้นสูงระเกะระกะทั่วไปใน
ระหว่งพง หญ้าขึ้นสูง แต่ก็สัมผัสได้ถึงความสงบที่ซ่อนอยู่ภายใน

คุณยงยุทธ ธนะปุระ ในฐานะที่เป็นสถาปนิก ได้ขออาสา
วางแผนผังการก่อสร้าง จัดแบ่งเขตที่ควรสำหรับวัดให้พอเหมาะ
พอดีกับที่ดินที่มีอยู่ แต่ต่อมาเมื่ออาณาเขตของวัดขยายออกมาก
ขึ้นๆ แผนผังที่วางไว้เดิมจำต้องเปลี่ยนไปดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

จังหวัดนั้นช่างพอเหมาะพอดี ที่ดิฉันจะได้มีโอกาสร่วมทำ
บุญ เนื่องจากความจำเป็นที่จะต้องย้ายที่อยู่หนีความอึดแอ่งของ
สุขุมวิท ในที่ดินมีบ้านอยู่ ๓ หลัง เป็นตึกหนึ่งหลัง อีก ๒ หลังเป็น
บ้านไม้ ทุกหลังจะต้องรื้อออก ก่อแล้วจะได้นำไม้มาใช้ประโยชน์
ข้างหน้า เพราะขณะนั้นไม้หายาก และแพงมาก ทั้งหาที่แก่แกร่ง
ไม่ค่อยได้ ไม้จากบ้านทั้ง ๓ หลังจึงเป็นประโยชน์มาก เรือนไม้หลัง
ใหญ่เป็นไม้ที่ดีมาก คุณพ่อดิฉันส่งกล่องลงมาจากจังหวัด
บุรีรัมย์ มีเสาไม้เต็งรังต้นโตๆ ได้นำมาใช้เป็นสะพานข้ามคูคลอง
ในวัด

ไม้ตีๆ ส่วนมากคัดมาใช้ที่วัด พื้นไม้สัก ไม้แดง กะไว้สำหรับพื้นกุฏิทั้งสอง คุณหมอมจฺรฐญขอถวายค่าสร้างกุฏิทั้งหมด คุณนงยุฑ์เป็นผู้รับผิดชอบในการก่อสร้างกุฏิ ไม้ที่เหลือก็นำมาใช้ทำอุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆ เช่น เติง ตั่ง โต๊ะ

บังเอิญอีกที่ขณะนั้น ดิฉันมีคนสวนซึ่งมีฝีมือช่างไม้อยู่ด้วย จึงทำได้ทุกอย่างที่ต้องการ ดิฉันเองก็รู้สึกเป็นสุข เพลิดเพลินไปกับงานเล็กๆ น้อยๆ นี้ คนสวนนี้รับใช้อยู่ ๗ ปี ได้ทำงานไม้ถวายวัดไว้มาก ก่อนจะลาออกไป จึงขอโอกาสนี้อนุโมทนากับเขา

เมื่อกุฏิขึ้นแล้ว การก่อสร้างอื่นๆ ก็ค่อยๆ ตามมาตามลำดับความจำเป็น เช่น โรงครัว ห้องสุขา หอระฆัง ศาลาสวดมนต์ กำแพง หอฉัน ห้องพัทญาติโยม กุฏิใหญ่ โบสถ์ และหอธรรมที่กำลังจะเริ่มขึ้น ทั้งอาณาบริเวณวัดก็ขยายออกไปเรื่อยๆ ตามเหตุการณ์และความจำเป็น กลายเป็นวัดญาณเวศกวันทีสงบรวมรื่นและงดงาม ท่ามกลางไม้ดอกไม้ใบไม้ยืนต้นที่ยังความเป็นธรรมชาติ ดังเช่นที่ปรากฏในปัจจุบัน